

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 8 (2) ว่าด้วยการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น มาตรา 12 ให้นักล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคม มีสิทธิในการจัดการศึกษาร่วมกันตามกฎหมาย มาตรา 14 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับหนึ่ง หรือทุกระดับความต้องการ ความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ)

ดังนั้นชุมชนและองค์กรต่างๆ ในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพความต้องการของชุมชน และระบบการศึกษาไทยควรจัดอยู่ในรูปแบบการบริหารโดยกลุ่ม สถานศึกษา และชุมชนเพราะการจัดการศึกษาดังกล่าวจะช่วยเกื้อหนุนให้เกิดการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากรัฐไปสู่สถานศึกษาการจัดการศึกษาที่มีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดด้านการศึกษา หัวหน้าสถานศึกษาในระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนตลอดจนผู้นำชุมชน ที่ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนการสอน การจัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่นสถานศึกษาดังกล่าวต้องมีหน้าที่ไปร่วมกับชุมชน เพื่อกระตุ้นส่งเสริมชักจูงผลักดันและบริการร่วมกับชุมชนการจัดทำหลักสูตรการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาในโรงเรียน การร่วมกิจกรรมพัฒนาการศึกษาในตำบล และร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้ชุมชนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ ต้องการจะพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง การบริหารร่วมในการจัดการศึกษาก็ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ การที่จะพัฒนาประเทศนั้นรัฐต้องพัฒนาคนให้คนมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพที่ดีก่อน ฉะนั้นการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการพัฒนาคน จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทย กำลังมุ่งเน้นไปที่ระบบการศึกษา ให้สถานศึกษาดัง ๆ จัดระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา กระบวนการที่

สำคัญประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมจากหลาย ๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน การปรับโครงสร้างดังกล่าว ทำให้โรงเรียนมีสภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย อำนาจการตัดสินใจและการดำเนินการของโรงเรียนจึงอยู่ที่โรงเรียนโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉะนั้นโรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้ระบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกัน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2543 : 6-7)

สำหรับสภาพโดยทั่วไปของโรงเรียนโสตศภาพอุบลรัตน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ยังขาดปัจจัยหลายประการ ซึ่งไม่สามารถที่จะจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาในระดับที่พึงประสงค์ได้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ไม่เพียงพอหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษาและผู้นำชุมชนให้ความสำคัญต่อการศึกษาน้อย สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ตามภารกิจงานของโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป โรงเรียนได้พยายามแก้ไขปัญหามาโดยตลอด โดยพยายามดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน แต่ก็ยังไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจนัก จากการประเมินโรงเรียนของคณะกรรมการประเมินภายในทุกปีการศึกษาที่ผ่านมาในรอบ 2 ปี พบว่าคุณภาพของโรงเรียนผ่านมาตรฐานที่กำหนดหลายรายการ แต่อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ (โรงเรียนโสตศภาพอุบลรัตน์, 2547 : 3 – 7) และจากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก พบว่า คุณภาพของโรงเรียนโสตศภาพอุบลรัตน์ อยู่ในระดับคุณภาพดี 8 มาตรฐาน คุณภาพพอใช้ 6 มาตรฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547: 28) โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐานที่ 14 ซึ่งถือว่าโรงเรียนกับชุมชน ต้องสร้างความร่วมมือ ร่วมใจ ในการพัฒนาการศึกษาร่วมกัน และเป็นมาตรฐานที่มีความสำคัญที่จะเอื้อให้มาตรฐานด้านอื่น ๆ มีคุณภาพดีตามไปด้วย จากผลการประเมินในมาตรฐานดังกล่าว อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ ยังไม่เป็นที่พอใจของหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งที่การบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด โรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการในเรื่องการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานในระดับดีต่อไป

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการวิจัย ศึกษาสภาพระดับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อหารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันจะนำโรงเรียนไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหาร โรงเรียน แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนไอศดสภาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนไอศดสภาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เพื่อศึกษาปัญหาการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาและสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียน

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียนไอศดสภาอุปถัมภ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูโรงเรียนไอศดสภาอุปถัมภ์ คณะกรรมการสภานักเรียนของโรงเรียนไอศดสภาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 38 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ช่วงที่ 1

ศึกษาปัญหาการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนไอศดสภาอุปถัมภ์

ช่วงที่ 2

รูปแบบ การบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนไอศดสภาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ หมายถึง แผน ภาพ ขั้นตอน วิธีการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่ 14 ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ

การบริหารโรงเรียน หมายถึง ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการบริหารงานตามภารกิจ 4 ด้าน คือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนอิสตศึกษาอุปถัมภ์ ที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง ขั้นตอน หรือกระบวนการในการจัดการให้งานมีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ โดยให้บุคคลหรือคณะบุคคลได้เข้ามา ร่วมบริหารงานของโรงเรียนโดยร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา

การมีส่วนร่วม หมายถึง การแสดงออกถึงความสนใจ พิจารณาตัดสินใจ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมวางแผน ตรวจสอบ และร่วมปรับปรุง พัฒนา

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเข้ามามีส่วนในกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลหรือคณะบุคคลเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียน ได้แก่การร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา

มาตรฐานคุณภาพการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมิน คุณภาพการศึกษาที่กำหนดขึ้น ให้ทุกโรงเรียนปฏิบัติ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะบุคคลที่เป็นตัวแทนจากชุมชนที่ได้ รับการคัดเลือกและแต่งตั้ง ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการของโรงเรียน อิสตศึกษาอุปถัมภ์ ประจำปีการศึกษา 2548

คณะกรรมการที่ปรึกษา หมายถึง คณะบุคคลที่เป็นตัวแทนจากชุมชนในเขตบริการของ โรงเรียน อิสตศึกษาอุปถัมภ์ ที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้ง ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อ ร่วมพัฒนาสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2548

บุคลากรสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและนักการภารโรงที่ ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนอิสตศึกษาอุปถัมภ์ ประจำปี การศึกษา 2548

สถานนักเรียน หมายถึง คณะนักเรียนที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการนักเรียน ตาม โครงการประชาธิปไตยนักเรียน ของโรงเรียนอิสตศึกษาอุปถัมภ์ ประจำปีการศึกษา 2548

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบปัญหาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโสตสภานุอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. ได้รู้รูปแบบการบริหารโรงเรียน แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโสตสภานุอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เพื่อเป็นรูปแบบในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารสถานศึกษา